

Carmina Burana sau forța destinului

DOI : 10.46522/S.2022.01.10

Cristina Maria OLAR PhD

University of Arts Tîrgu-Mureș

cristinamariaiusan@gmail.com

Abstract: Carmina Burana or the Force of Destiny

On the 60th anniversary of the founding of the Romanian section of the National Theatre (formerly known as the State Theatre) and the Studio Theatre of the University of Arts in Tîrgu-Mureș, we consider it s important to recall events that contributed to the development and evolution of the two institutions. Thus, this paper aims to highlight a unique moment of 2012, in the cultural space of Mures, namely the first choreographic theatre performance at the National Theatre in Tîrgu-Mureș. Under the baton of master choreographer Gigi Căciuleanu, the performance “Carmina Burana” by Carl Off was born, uniting the two theatre troupes (the Romanian and the Hungarian troupes) as well as students from the University of Arts. This creates a much stronger bridge between the two institutions, becoming partners to produce this performance. Along with the members of the two companies, students from the choreography and acting departments and two professional dancers joined us.

Key words: *choreographic theatre; energy; fate; dance actors; partnership.*

Să ne

Să ne sprijinim unul pe celălalt

Să ne intersectăm

Să ne intersectăm

Până la o totală între-tăiere

Căciuleanu, 2011

La aniversarea celor 60 de ani de la înființarea secției române a Teatrului Național (sub denumirea de Teatrul de Stat în trecut) și a Teatrului Studio al Universității de Arte din Târgu-Mureș, considerăm important să amintim evenimente care au contribuit la dezvoltarea și evoluția celor două instituții. Astfel lucrarea de față își propune să evidențieze un moment unic, al anului 2012, în spațiul cultural mureșean, respectiv realizarea primului spectacol de teatru coregrafic la Teatrul Național din Târgu-Mureș. Sub bagheta maestrului coregraf Gigi Căciuleanu, ia naștere spectacolul *Carmina Burana* de Carl Orff, care unește cele două trupe de actori ale teatrului (trupa română și trupa maghiară),

dar și studenți ai Universității de Arte. Se creează astfel o punte de legătură mult mai puternică între cele două instituții, devenind parteneri pentru realizarea acestui spectacol. Prima întâlnire cu actorii mureșeni fiind în urmă cu câțiva ani, la Teatrul Ariel, unde montase spectacolul *Jungla X* cu actorii Monica Ristea și Nicu Mihoc.

Coregraful Gigi Căciuleanu este omul metaforă, omul dans precum la numit criticul de teatru Ludmila Patlanjoglu, este cel care cu bagheta lui de magician transformă scena într-un vis fascinant al emoțiilor, al trăirilor și al gândurilor mișcătoare. Absolvent al Școlii de coregrafie din București, unde o întâlnește pe minunata Papa (Miriam Răducanu)...Întâlnirea își amintește Gigi Căciuleanu a avut loc

[...] pe cel puțin patru niveluri: ca profesoară la școală, apoi ca dansatoare pe scenă, apoi ca om, în viață, și apoi ca maestră în facerea și gândirea dansului. De atunci și până acum, Miriam a reprezentat și reprezintă pentru mine toate acestea la un loc. Cred că am avut un noroc nemaipomenit de a fi întâlnit-o, de a o cunoaște, atât cât cineva poate cunoaște un artist de dimensiunile lui Miriam Răducanu. Un noroc: de a fi dansat cu dânsa, de a mă fi „contaminat“ de acel mod înțelept și nebun totodată, de a vedea și gândi dansul. Studiile mele superioare, adevărata universitate (ca aceea de sub un pom, a filozofilor din antichitate), sunt de fapt lucrul cu dumneaei.

Constantin 2013

Continuă studiile la Teatrul Balșoi din Moscova, ulterior devenind solist al Operei Române din București. Forțat de împrejurări, dar și pentru a fugi de plafonarea sa ca artist, acesta pleacă din țară. Ajunge la compania Pinei Bausch unde este numit profesor de dans contemporan. După cum afirmă însuși coregraful, acesta „coregrafiază ca un nebun, compune, dansează în câteva lui zeci de piese” (Patlanjoglu 2017, 28). Drumurile lor se separă și acesta este numit în fruntea Centrului Coregrafic din Franța, de la Renne, continuându-și activitatea artistică după propriul plac. Acestea sunt doar o parte dintre întâlnirile marelui coregraf cu artiști de renume internaționali și naționali ai artei dansului.

Cu o vastă experiență în dans și nu numai, iubitor de carte, poezie, teatru de păpuși și circ etc. Gigi Căciuleanu transformă dansul și îl traduce la nivel de metaforă. Ceea ce face el devine inimitabil, precum afirmă diverși critici, care au văzut explozia de creativitate și talentul inimaginabil al acestuia în manifestările sale artistice.

Acesta inventează conceptul de teatru coregrafic și explică concis cum poate fi tradus.

Dacă teatrul-dans folosește dansatorii ca pe actori, în al meu teatru coregrafic se întâmplă exact invers. Conceptul constă în utilizarea actorilor ca dansatori. Iar atunci când mi-e dat să lucrez cu dansatori profesioniști, încerc să îi transform mai întâi în actori, pentru ca mai apoi să-i reprogream ca dansatori...De aceea am și inventat numele de DansActori pentru interpreții teatrului meu coregrafic.

Patlanjoglu 2017, 36

Astfel cum aminteam și mai sus în anul 2012 la invitația Teatrului Național prin directorul artistic Alina Nelega, Gigi Căciuleanu revine la Târgu-Mureș. La momentul respectiv eram la începuturile mele ca și profesor al Universității de Arte, unde în anul 2011 se înființase secția de coregrafie în limba română, cea în limba maghiară fiind deja înființată din anul 2010. Am primit cu bucurie și exaltare vestea organizării unui casting la teatru, în urma căruia cei aleși participau în spectacolul *Carmina Burana*. Alături de membri celor două companii s-au alăturat și studenți ai secției de coregrafie, respectiv actorie și doi dansatori profesioniști. Fiind parte din acest spectacol atât în calitate de interpret cât și de asistent de coregrafie am putut observa procesul de lucru pe două planuri. Recunosc că exista o forță incredibilă care unea toată trupa de dansatori, cum îi numește Gigi pe cei cu care lucrează. Mai mult de atât exista un impuls interior care *înflorea* în timpul procesului de creației, execuție și înțelegere a scenelor.

Am remarcat încă de la prima repetiție caietelele cu notițe al coregrafului conținând diverse desene, trasee, cuvinte. Acest fapt denotă seriozitatea și profesionalismul acestuia, care ne mărturisește următoarele, într-un interviu realizat de Cristina Rusiescki pentru Atelier LiterNet:

Când vin la o repetiție cu altcineva, nu cu mine însumi, caut să fiu cât mai pregătit ca să nu tatonez. Asta nu înseamnă că eu, în insomniile mele, nu tatonez foarte tare. Schimb de un milion de ori fiecare lucru. Dar, când vin, mi-am pregătit un stoc de informații - multe - pe care încerc să le transmit pe mai multe planuri. Foarte multe le arăt direct. Arăt omului ce vreau - dinamic - ca el să facă. Dar și prin niște șocuri verbale sau prin niște suprapuneri de imagini chiar subliminale. Omul nu-și dă seama că îi dau indicații. Eu îi spun cu totul altceva, și el, inconștient, prelucrează această informație, chiar dacă îi vine, cum spune românul, hodoronc-tronc. Dar, cu cât e mai hodoronc-tronc, cu atât impactul e mai mare. Și atunci, câteodată, numai indicația pedagogică nu ține. Tu poți să-l contaminezi pe om cu nebunia ta, dar poți, într-un fel, și să-l catalizezi. Și nu e numai faptul de a impulsiona un proces alchimic. Trebuie să fii și catalizatorul acestuia.

Rusiescki 2006

Spectacolul de teatru coregrafic *Carmina Burana*, pe acordurile muzicii inspirate din poemele și cântecele profane ale sec.XIII, aparținându-i lui Carl Orff, cu premiera pe 17 februarie 2012, la Teatrul Național din Târgu-Mureș, punctează un început fantastic de colaborare între teatru și Universitatea de Arte. Această colaborare se continuă în timp prin participarea studenților și la alte spectacole ale Teatrului Național, precum: *Poveste Irlandeză*, regia Oana Leahu, *În Trafic*, regia Alina Nelega, *Poveste de Crăciun*, regia Oana Leahu, *Vivaldi și anotimpurile*, regia și coregrafia Gigi Căciuleanu, *O scrisoare pierdută*. *Prea multă vorbărie*, regia Gavril Cadariu, *Femei în pragul unei crize de nervi*, regia și coregrafia Răzvan Mazilu.

Studenții dansatori și actori au avut parte de o experiență unică prin colaborarea cu un coregraf renumit, atât în țară cât și peste hotare. *Carmina Burana* este un spectacol

inovativ care a revitalizat teatrul, actorii, studenții, prin prospețimea și ingeniozitatea regizorului coregraf Gigi Căciuleanu.

Într-un decor minimalist, cu fâșii de gumă groasă care încadrează spatele scenei și crează iluzia unui hău, cu puține elemente de decor, totuși cu caracter puternic, prin inserarea unor simboluri clare care *desenează* spațiul și timpul, spectacolul descrie simplitatea vieții și a naturii umane.

Decorul se concretizează prin apariția unei luni de mari dimensiuni, simbolizând un ceas (în care timpul este relativ), lună pe care o regăsim semeț și deasupra scenei într-o formă mai mica (schimbându-și culoarea în funcție de momente), o roata de bicicletă (reproducere a roții lui Duchamp) și o roata supradimensionată (asemeni celor din cușca hamsterilor). Apar și câteva elemente tranzitorii în scenă precum canapele, butoaie de vin, roabe, evantaie, care întregesc firul poveștilor. Întreg universul carminian se conturează prin costumele simple de alb și negru cu câte un element simbolic de roșu și gri (o floare, o vestă, o rochie, o cravată, bretele etc.); realizarea costumelor aparținându-i scenografei Alina Herescu.

Regizorul-coregraf propune o structură clară, cu un desen coregrafic precis, respectând cu sfințenie fiecare acord muzical.

O decizie curajoasă pentru acest spectacol a fost alegerea rostirii textelor în limba latină, excepțional interpretate de actrița Monica Ristea. Aceasta aflată în rolul Fortunei reușeste să ofere muzicalitate textului vorbit. Monica Ristea este o forță a naturii în acest spectacol, metamorfozându-se aproape imperceptibil de la o scenă la alta; o privire mieroasă, apoi una ageră care *dă cu tine de pământ* într-un joc al destinului. Fortuna conduce dansul mundusului și al Egou-ului, personajul principal este grupul de oameni, mulțimea, *mundus*, din care fiecare dintre noi facem parte.

Gigi Căciuleanu mărturișeste într-un interviu realizat în emisiunea Garantat 100% că „personajul individului izolat „Ego” este cel pe care l-am fi putut juca fiecare dintre noi” (Ștefănescu 2013). Hipnotizați în acest joc al sorții, dansatorii plastici și expresivi, dau viață personajelor dovedindu-se neputincioși în fața sorții.

De la intrarea în sală spectatorii fac cunoștință cu un personaj feminin care stă cu spatele, respiră greu și învârte roata lui Duchamp. Personajul Fortunei deschide puternic spectacolul împreună cu Ego, care mânat spre dansul sorții de aceasta, folosește mișcări repetitive, frânte, pline de virtuozitate și în acord cu textul rostit în latină. Intervenția neașteptată a mundusului schimbă dinamica spectacolului, aceștia vociferând cuvinte în latină din loja principală. Coboară cu toții în sală răzvrătindu-se asupra Fortunei, care cu un simplu gest al brațului îi oprește brusc, aceștia așteptând hipnotizați decizia asupra propriei sorți. Scenele se desfășoară cu rapiditate în tot acest carusel al emoțiilor și al trăirilor interioare.

Fiecare scenă este asemeni unui tablou, iar prin corpurile dansatorilor se descriu povești, sentimente, trăiri. Cei doi dansatori profesioniști din acest spectacol, Attila Bordas și Cristina Iușan, au rolul de a lega scenele între ele descriind momente de

îndrăgosteală, de iubire lascivă, de gelozie, de amor lunatic etc. Cu o tehnică desăvârșită, prin corpurile plastice, mișcările fluide, privirile pline de speranță, cu fiori ai primei îndrăgosteli asemuite primelor raze ale soarelui, reușesc să își scrie povestea mânați de forța destinului.

Scena bărbaților tânjitor pe canapele, care prin trupurile dezgolite de la brâu în sus desenează cu corpurile lor trecerea timpului, dorința ascunsă asemeni tabloului suprealist al pictorului Dali, este un moment poetic, atât de bine descris prin mișcări și gesturi simple. Apariția personajelor feminine este ca o reînviere, o trezire a naturii din hibernatul iernii. Trupurile bărbaților devin zvelte și se nasc tipuri de relații între un el și o ea.

Femeia în rochie roșie apare ca o nălucă și face ca destinul personajelor să se schimbe. Ea are puterea de a influența gândirea rațională a bărbaților prin mișcările jucăușe, lascive, fluide și dinamice, dar totul prin voința Fortunei. Personajul feminin este condus din umbră de către o forță imperceptibilă și transformă traseul celor implicați, care trec de la simple priviri la atingeri fine. Scena se încheie cu ridicarea femeii spre cer, care preț de câteva secunde se află într-o stare de suspendare, privind spre luna roșiatică.

Starea scenică se schimbă făcându-și apariția câteva personaje feminine care execută cu zvâc și precizie o structură de mișcare în sincron și cântă un cântec în germană. Mundusul se reunește într-o linie perfectă din care Ego se evidențiază. Este reprezentată subtil și simbolic fragilitatea omului prin mersul pe sfoara imaginară al Ego-ului, sub privirile mundusului, care reacționează doar prin exclamații și gesturi mari, la fiecare pas al acestuia.

Apariția Fortunei modifică din nou traseul personajului colectiv și demonstrează încă o dată că voia destinului nu poate fi învinsă.

Într-o cheie comică, următoarea scenă, numită scena butoaielor sau în taberna relevă un moment bahic, al plutirii în necunoscut. Fortuna se distrează, îi ironizează și îi conduce pe interpreți spre iluzorii. Remarcăm în această scenă momentul solistic al actorului Luchian Pantea, care execută cu o forță incredibilă mișcările conduse de Fortuna.

Destinul le pregătește celor doi protagoniști Ego și femeia în roșu, un moment de amor amăgitor. Sublimul poetic din această scenă este subliniat prin apariția bărbaților în roabă, ținând o lună în brațe aceștia fiind transportați de femei prin toată scena. Profunzimea acestei imagini metaforice, a femeii putrătoare de fetus pare desprinsă din irealitate. Gigi Căciuleanu cu delicatețe reușește să nuanțeze toate etapele, pe care acest simbol al feminității, femeia, le poate parcurge de-a lungul vieții.

Poveștile curg în următoarele scene, pline de virtuozitate, forță și precizie carteziană. Fiecare dansator înfrumusețează mișcările prin interpretarea actoricească deosebită, trecând prin filtrul personal traectoria destinului. Dorința de a se împotrivi se amplifică

de la o scenă la alta, dar de fiecare data Fortuna reușește să schimbe soarta acestora după bunul plac.

Duoul lasciv dintre Ego și femeia în roșu punctează un nou început, o nouă șansă din care se desprind și ceilalți și renasc asemeni florilor primăvara, care răsar de sub ultimele urme de zăpadă. Fortuna asistă din lateralul scenei cu un zâmbet malefic știind că este doar un alt moment care precede finalul. Se încarcă de bună dispoziție și *lovește* din nou prin controlul pe care îl exercită asupra Ego-ului. Din spatele scenei apare o roată imensă în care acesta este îndemnat cu un gest să intre, ceilalți privind neputincioși și immobili spre Fortuna. Sunt învârtiți asemeni acelor de ceasornic și oprți brusc de revenirea versurilor de la începutul spectacolului *O fortuna, velut luna, Statu variabilis...etc.*

Ca o ultimă răzvrătire a mundusului este trimiterea mitologică către imaginea Medusei cu sfori de culoare roșie pe cap, în loc de șerpi, care îi impulsionează. Aceștia duc o ultimă luptă cu destinul, o luptă interioară în vârtejul vieții prin automutilare dar și biciuire a Fortunei, de la distanță. Aceasta nu face decât să rădă batjocoritor și să confirme încă o dată că ea este forța destinului însuși.

Acest spectacol propune mai multe teme secundare încadrate în tema principală, a omului care se află de cele mai multe ori neputincios în fața destinului, dar care mînat de dorințe interioare se răzvrătește împotriva acestuia, încearcă să îl înfrunte, însă toate acestea fără a conștientiza că Fortuna este mai puternică decât orice muritor. *Carmina Burana* este despre tot ceea ce viața conține. Fără a avea un parcurs narativ clar, universul carminian este despre natură, iubirie, beție, procreare, pierdere, tentație, instinct etc.

Este un spectacol inovativ, profund, poetic, vibrant, puternic, lunatic, metaforic, care te pătrunde și te poartă parcă prin visare într-o lume intangibilă și totuși atât de plină de sens.

Căciuleanu reușește să de-a viață chiar și firului de păr prin indicațiile pline de savoare din timpul repetițiilor. Întâlnirea cu omul Gigi Căciuleanu și întreg parcursul personal pentru acest spectacol a confirmat că ceea ce ne dorim să se întâmple vine doar atunci când destinul îngăduie.

Dansatorii s-au bucurat de aprecierea publicului atât local cât și în alte orașe cu spectacolul *Carmina Burana*. Acesta a fost invitat la festivaluri de renume precum Festivalul Internațional de teatru FITS-Sibiu, Festivalul Național de Teatru FNT-București, Festivalul Toamna Orădeană - Oradea, Festivalul de Dramaturgie Contemporană - Brașov. Evocăm câteva pasaje consemnate din cronicile de specialitate, cu referire la spectacolul *Carmina Burana*, care stau mărturie în timp și spațiu.

Spectacolul este un tur de forță a aproximativ 40 de actori manipulați după bunul plac al Fortunei. În hermeneutica mișcărilor scenice se potențează în mod dramatic referințe la traiul sisific al ființei umane: îndrăgostirea, procrearea, dar și patimile, tentațiile și ispitele care dezvăluie latura frivolă a fiecărui om, toate sub cupola opacă a

efemerității vieții. Dacă în primul moment după ridicarea cortinei în avanscenă se află la vedere o citare a lucrării lui Marcel Duchamp "Roata de bicicletă", de care Fortuna se folosește atunci când îi manipulează pe muritori, înainte de căderea ei, personajul principal reface traseul fără de capăt al lui Sisif odată cu apariția în scenă a unei roți supradimensionate.

Sădean 2012

De remarcat este fluența mișcărilor, coordonarea și sincronizarea (aceasta din punct de vedere tehnic), precum și încărcătura emoțională, care îi ajută să își valorifice propriile corpuri și care este tocmai aceea care le dă impulsul necesar pentru a-și depăși temerile și timorarea inerente unei astfel de experiențe. Ei reușesc, așadar, să creeze scene care au efect hipnotic și care sunt construite în jurul unor idei clare, ce reprezintă ilustrarea scenică a cântecelor din libret...Principala calitate a întregului spectacol este tocmai claritatea sa. Combinația dintre mișcare, muzică, imagine și text în limba latină, creată la nivel de simbol, este percepută, în primă fază, senzorial de către spectatori, pentru ca apoi, pe măsură ce spectacolul înaintează, ideile să se așeze și sensul întregii demonstrații să fie limpede. Imaginea de final, cu luna roșie și om alergând în gol, în deplină tăcere, este una care merge fără greș direct la esență: fiecare dintre cei care au asistat la reprezentație va rămâne cu imaginea propriei neputințe în fața sorții.

Rusu 2012

Prin toate stările te trece acest spectacol, început și terminat în forță cu răscoala împotriva sorții, cu simboluri puternice, luna, timpul, sforile care ne țin legați sau care, dimpotrivă, pot deveni bice sfichiuitoare, și, în fine, roata vieții care, atenție, se învârte mereu, a cărei dinamică poate fi dată de noi înșine, sau care ne poate înghiți pe fiecare, transformându-ne în hamsteri care nu se opresc din mers și din învârtit... roata!.

Predescu 2012

Din distribuția spectacolului au făcut parte după cum urmează: *Fortuna* Monica Ristea, *Ego Attila Bordas*/ Gyula Horvath, *Mundus* Cristina Iușan(Olar), Denisa Badea, Costin Găvăză, Rareș Budileanu, Mihai Crăciun, Luchian Pantea, Ciugulitu Csaba, Cristina Holtzli, Anca Loghin, Delia Martin, Mihaela Mihai, Raisa Știopoaie, Diana Avrămuț, Beno Kinga, Ramona Gecse, studenți Claudiu Banciu, Alexandru Frânceanu, Emilia Banciu, Ioana Cheregi, Ioana Decianu, Georgiana Ghergu, Simon Kalman, Ervin Ruzuly, Claudiu Știan, Gothan Veronika, Arnold Peterfi, Aniko Zaiba, David Daboczi.

REFERINȚE

- Carmina Burana* de Carl Orff, 2012. Teatrul Național Târgu-Mureș, [Vizionat 18 09 2022] [Gigi Căciuleanu- regizor coregraf]
- CONSTANTIN, Carmen, 2013. Interviu Gigi Căciuleanu dansator, coregraf. [online]. *Adevărul.ro*. [Accesat 01 Dec. 2022]. Disponibil la <https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/interviu-gigi-caciuleanu-dansator-coregraf-sub-1421037.html>
- CĂCIULEANU, Gigi, 2011. Șantier. [online]. *Atelier LiterNet*. [Accesat 19 Oct. 2022].

- Disponibil la <https://atelier.liternet.ro/articol/11406/Gigi-Caciuleanu/Sa-ne-Que-nous-Que-nos.html>.
- PATLANJOGLU, Ludmila, 2017. Gigi Căciuleanu OmulDans. București: Nemira.
- PREDESCU, Ruxandra, 2012. Carmina Burana: O roată-i viața, deci te învârte!. [online]. *Printre Rânduri*. [Accesat 18 Oct. 2022]. Disponibil la <https://printreanduri.eu/2012/10/carmina-burana-o-roata-i-viata-deci-te-nvarte>
- RUSIECKI, Cristina, 2006. Gigi Căciuleanu: Niciodată n-am răs mai tare ca la înmormântarea bunicii pe care o adoram. [online]. *Atelier LiterNet*. [Accesat 30 Nov. 2022]. Disponibil la <https://atelier.liternet.ro/articol/3311/Cristina-Rusiecki-Gigi-Caciuleanu/Gigi-Caciuleanu-Niciodata-n-am-ras-mai-tare-decat-la-inmormantarea-bunicii-pe-care-o-adoram.html>
- RUSU, Sorin Mircea, 2012. Spectacolul mișcător – Carmina Burana. [online]. *Atelier LiterNet*. [Accesat 19 Oct. 2022]. Disponibil la <https://agenda.liternet.ro/articol/14573/Mircea-Sorin-Rusu/Spectacolul-miscatorilor-Carmina-Burana.html>
- SĂDEAN, Răzvan, 2012. Hoțul de oase & Carmina Burana în trei paragrafe-FITS. [online]. *Atelier LiterNet*. [Accesat 01 Dec. 2022]. Disponibil la <https://agenda.liternet.ro/articol/15043/Razvan-Sadean/Hotul-de-oase-Carmina-Burana-in-3-paragrafe-FITS-2012.html>
- ȘTEFĂNESCU, Călin, 2013. Emisiunea Garantat 100%. [online]. [video]. TVR1. [Accesat 01 Dec. 2022]. Disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=enQ2Z-vYenA>